

Minun kulttuuriympäristöni ja -
perintöni /
Muu kulttuuripirradâh já -ärbi

suomenkielinen käsikirjoitus

Minun kulttuuriympäristöni ja -perintöni / Muu kulttuuripirrádâh já -ârbi

Toimittajat: Marita Aikio, Unni Länsman, Miina Seurujärvi, Jaakko Tuominen ja Anna Väänänen
Taitto ja kuvitus: Ninni Kairisalo

Julkaisija: Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry. Kaikkien kaupunki! Osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kestäviä tiloja -hanke

Julkaisuvuosi: 2021

Julkaisijan kotipaikka: Helsinki

Kaikkien kaupunki! Osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kestäviä tiloja -hankkeeseen (2019-2021) olemme saaneet avustusta opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahušguovddáš
Säämi máttááttáskuávdáš
Sää'm škooultemkөөskös

SIIDA Opetus- ja
SAAMELAISMUSEO | LUONTOKESKUS kulttuuriministeriö

Esipuhe

Minun kulttuuriympäristöni ja -perintöni / Muu kulttuuripirradâh já -ärbi on opetusmateriaali, jonka tavoitteena on tuoda oppilaille näkyväksi saamelainen kulttuuriperintö ja erilaiset kulttuuriympäristöt sekä herättää kiinnostusta niitä kohtaan. Opetusmateriaalin harjoitukset vahvistavat lasten ja nuorten ymmärrystä kulttuurisesta moninaisuudesta, parantavat kulttuuriympäristön lukutaitoa ja tukevat oppilaiden kulttuuri-identiteetin rakentumista.

Oppimateriaali sisältää 6 eri laajuista harjoitusta saamelaisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön ymmärtämiseen ja oppimiseen. Harjoitukset ovat kestoltaan yhden tai kahden (45-90 min) oppitunnin pituisia tai koko päivän kestäviä teemapäiviä. Opetusmateriaalia voi hyödyntää erilaisten opetusryhmien kanssa ja ne voidaan soveltaa helposti myös osaksi varhaiskasvatusta tai kielipesätoimintaa.

Harjoituksissa keskeisessä osassa on oppilaan oma kokemusmaailma, havainnot sekä monipuoliset digitaidot. Harjoitusten toteuttamiseen on valikoitu menetelmiä ja toimintatapoja, jotka tukevat ilmiöpohjaista oppimista ja opetusta luokkahuoneen ulkopuolella. Harjoituksiin voidaan yhdistää digitaalisten ratkaisujen käyttöä ja vahvistaa näin oppilaiden medialukutaitoa tarkastelemalla esimerkiksi verkosta löytyviä lähteitä ja arkistoja sekä toteuttamalla tehtäviä erilaisilla digitaalisilla työkaluilla.

Toivomme, että oppimateriaali johdattaa niin kasvattajia kuin oppilaitakin syventymään ja innostumaan elävästä, rajat ylittävästä ja monimuotoisesta kulttuuriperintö- ja kulttuuriympäristökasvatuksesta.

*Anna Väänänen, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura
Jaakko Tuominen, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura
Marita Aikio, Saamelaiskäräjät, koulutus- ja oppimateriaalitoimisto
Miina Seurujärvi, Saamelaiskäräjät, koulutus- ja oppimateriaalitoimisto
Unni Länsman, Saamelaisalueen koulutuskeskus*

Saamelainen kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö

Eija Ojanlatva, Saamelaismuseo Siida

Kulttuuriperintö on menneisyydestä perittyjä aineellisia ja aineettomia käytäntöjä tai asioita, jotka kertovat ihmisten arvoista, uskomuksista, tavoista ja tiedoista. Se ympäröi meitä kaikkialla: luonnonmaisemissa ja arkeologisissa kohteissa mutta myös kylissä ja kaupungeissa. Se on esivanhemmilta opittuja taitoja ja tarinoita, tai ruokaa, josta pidämme, elokuvia, joita katselemme sekä kirjallisuutta, taidetta ja muistomerkkejä.

Kulttuuriympäristö koostuu erilaisista ja eri-ikäisistä maisemista, rakennetuista ympäristöistä ja arkeologisesta kulttuuriperinnöstä. Se on ympäristössämme näkyviä jälkiä ihmisen toiminnasta ja vuorovaikutuksesta luonnon kanssa aina esihistorialliselta ajalta nykypäivään saakka.

Saamelaisessa kulttuuriympäristössä kulttuuriympäristön neljäs, näkymätön elementti, on perinteinen tieto, joka pitää sisällään paikkoihin tai alueisiin liittyvän tiedon, kuten tarinat, paikannimet, joiut, livdet ja leudd'it. Saamelainen perinteinen tieto on siirtynyt suullisesti sukupolvelta toiselle vuosisatojen ajan. Se sisältää tietoa alueiden käytöstä ja historiasta, kuten pyhistä paikoista, suvun kotasijoista, tai kulkureiteistä ja hyvistä pyyntipaikoista. Erilaisesta kulttuuritaustasta tulevalle henkilölle saamelainen kulttuurimaisema ei aina välttämättä avaudu, koska häneltä puuttuu maisemaan liittyvä perinteinen tieto tai hän ei osaa tulkita maisemassa näkyviä, lähes huomaamattomia tunnisteita ihmisen toiminnasta.

Perinteinen kulttuurimaisema määritellään maisemaksi, jossa näkyvät ihmisen jäljet tai vaikutus. Sen sijaan maisema, johon ovat pääasiassa vaikuttaneet luonnon prosessit, määritellään luonnonmaisemaksi. Saamelainen kulttuurimaisema on aiemmin jäänyt ikään kuin luonnonmaiseman ja kulttuurimaiseman väliin, sillä perinteinen saamelainen elämäntapa on jättänyt ympäristöön vähän jälkiä.

Luonnon kanssa on eletty tasapainossa. Ympäristön tarjoamia resursseja ei ole käytetty loppuun, jotta ne olisivat käytössä myös tulevilla sukupolvilla. Eri alueiden arvo ja hyvyys on ollut niiden tarjoamissa resursseissa, kuten hyvissä jäkälämaissa, kalavesissä tai hillaajänkissä.

LUKUVINKKI! PÄIVI MAGGA, EIJA OJANLATVA (2015) EALLI BIRAS - ELÄVÄ YMPÄRISTÖ: SAAMELAINEN KULTTUURIYMPÄRISTÖOHJELMA

HARJOITUS 1

Digitaalinen suunnistus saamelaisessa kulttuuriympäristössä

Soveltuu: Monialaiset, historia, ympäristöoppi, biologia, liikunta, kielet ja kirjallisuus

Kesto: Teemapäivä tai pidempi projekti

Tavoite: Havainnoida kotipaikan tai -seudun erityispiirteitä, ymmärtää ihmisen ja ympäristön vuorovaikutusta lähiympäristössä sekä tunnistaa paikallista kulttuuriperintöä

Materiaalit:

- Laitteet tiedonhankintaa varten
- Vanhoja arkistokuvia lähiympäristöstä ja karttoja lähialueesta. Vanhoja karttoja voi etsiä osoitteesta vanhatkartat.fi ja arkistokuvia esimerkiksi Kansalliskirjaston kotimaisten arkistojen, kirjastojen ja museoiden digitaalisten aineistojen hakupalvelusta osoitteessa finna.fi sekä Europeana Collections - eurooppalaisten arkistojen ja museoiden digitaalisista kulttuuriperinnön tietokannoista
- Tehtävässä voidaan hyödyntää myös kansainvälisiä tietokantoja, kuten esimerkiksi Norjan valtion karttatietopalvelusta (kartverket.no) tai digitaalisesta museosta (digitalmuseum.no)

Tehtävä:

Tutkitaan ja verrataan vanhoja karttoja sekä arkistokuvia oppilaiden kanssa oman paikkakunnan tai saamelaisalueen kulttuuriympäristökohteista. Jokainen oppilas tai pienryhmä valitsee yhden kulttuuriympäristökohteen, johon he syventyvät. Kulttuuriympäristökohteita voivat olla esimerkiksi muinaisjäännökset, maisemat, joet ja metsät, laitumet tai rakennetut kulttuuriympäristökohteet.

Etsitään lisätietoa kulttuuriympäristökohteista Museoviraston digikarttapalvelusta (kartta.museoverkko.fi) tai valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen sivuilta rky.fi. Perehdytään, missä valitut kohteet sijaitsevat, etsitään kohteet kartasta ja sijoitetaan ne yhteiselle paperiselle tai digitaaliselle karttapohjalle.

Kun jokaisella oppilaalla tai pienryhmällä on oma kulttuuriympäristökohde, keskustellaan seuraavista aiheista:

- Millaista historiaa paikkoihin liittyy?
- Millaisia käyttötarkoituksia kohteilla on ollut ennen?
- Millaista toimintaa kohteilla on nykyisin?
- Onko paikka käyttämätön, vaikka siinä ei näy käytön jälkiä?
- Millaisia tarinoita tai kertomuksia kohteista on olemassa?
- Millaisia paikannimiä kartasta voi löytää? Miten kielten moninaisuus näkyy paikannimissä? Entä poikkeavatko paikannimet alkuperäisistä (saamenkielisistä) nimistä?
- Mitä nimet kertovat lähiympäristöstä?

- Millaista hiljaista tietoa tai yhteisön sisällä olevaa tietoa paikkaan voi liittyä? Miten hiljaista tietoa siirretään seuraaville sukupolville?
- Pohditaan lopuksi, miksi kohteiden säilyttäminen ja huolenpito on tärkeää. Millaisia uhkia kohteille olemassa?
-

Tämän jälkeen voidaan toteuttaa digitaalinen suunnistus esimerkiksi [Google Earth](#) -palvelulla lähiympäristön tutkimisena ja havainnointina osana oppituntia tai teemapäivää. Teemapäivän aikana voidaan etsiä lisätietoa ja dokumentoida kohteiden nykyhetken tilannetta esimerkiksi valokuvaamalla ja videoimalla.

Lisätehtävä! Selvitetään myös vanhemman sukupolven muistoja, tarinoita ja kertomuksia. Haastatellaan esimerkiksi iäkkäämpiä naapureita, sukulaisia tai luottamushenkilöitä ja kysytään, millaisia paikkoja ympäristöstä on kadonnut tai miten erilaiset paikat ovat muuttuneet ajan saatossa.

HARJOITUS 2

Muistot kartalla

Soveltuu: Monialaiset, kielet ja kirjallisuus, historia, maantieto

Kesto: 45-90 min, teemapäivä tai pidempi projekti

Tavoite: Lisätä ymmärrystä kulttuurisesta moninaisuudesta ja kulttuuri-identiteetistä, vahvistaa ympäristön lukutaitoa

Materiaalit:

- Karttapohja lähiympäristöstä, A4-paperiarkkeja, kyniä tai vaihtoehtoisesti digitaalinen karttapohja [Google My Maps](#), jota voidaan täydentää yhteisöllisesti (oppilaille jää omat versiot). Kartan työstämistä voi halutessaan jatkaa itsenäisesti.

Tehtävä:

Pohditaan ensin yhdessä, että millaista tietoa lähiympäristö kätkee sisäänsä. Millä tavalla muiden ihmisten tarinat, historia tai mielikuvitus ovat osa ympäristöä? Miten nämä vaikuttavat mielikuviin tai paikan kokemukseen?

Tämän jälkeen kirjoitetaan omaan lähiympäristöön tai kotipaikkaan liittyvä mieluinen, jännittävä tai haikea muisto, joka liittyy tiettyyn ympäristöön tai paikkaan. Muistoihin liittyvä paikka voi olla esimerkiksi kalastus- tai metsästyspaikka, elinkeinoin liittyvä kohde, perheen ja suvun kesä- tai talviasutuspaikka tai ihan jokin muu muistoja herättävä kohde.

Muistojen käsittelyyn, voidaan käyttää apuna seuraavia kysymyksiä:

- Missä ollaan? Milloin?
- Yksin vai jonkun kanssa?
- Mitä tapahtui tai miltä tuntui?

Tämän jälkeen muistot kootaan osaksi yhteistä muistokarttaa ja sitä tarkastellaan yhdessä. Muistokartan voi toteuttaa myös digitaalisesti esimerkiksi [Googlen My Maps:iin](#).

- Mihin paikkoihin muistot ovat syntyneet? Jääkö muistoista merkkejä ympäristöön?
- Mitkä tekijät näihin vaikuttavat? (Onko paikka esim. kiinnostava, houkutteleva, epämiellyttävä, kohtaamisiin sopiva, suvulle merkittävä, elinkeinojen kannalta tärkeä tai rikas tarinaperinteeltään?)
- Onko sellaisia paikkoja, jotka ovat kaikille yhteisiä tai tuttuja?
- Onko paikkoja, joihin ei liity muistoja ja tarinoita? Miksi näin?
- Pohditaan lopuksi myös tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmaa: kenen tarinat jäävät piiloon tai eivät näy ympäristössä?

Lisätehtävä! Muistoja voidaan tutkia myös yhdessä vanhempien tai isovanhempien kanssa. Etsitään valokuvia esimerkiksi kotialbumeista tai vanhoista valokuvista. Paikasta voidaan ottaa myös nykyhetken valokuva, jossa oppilas on itse mukana. Uudella ja

vanhalla kuvalla voidaan muodostaa kuvapari kuvien vertailua varten. Vanhoja valokuvia voi etsiä myös [Finnasta](#) tai [Finnan Street](#) -haun avulla.

Vinkki! Tutustu saamelaismuseon [inarinsaamelaisiin](#) ja [kolttasaamelaisiin](#) liittyviin verkkonäyttelyihin. Millaista tietoa näyttelyt välittävät saamelaisesta kulttuuriperinnöstä? Lisäksi tehtävässä voidaan hyödyntää [Samiske stedsnavn \(suom. saamelaiset paikannimet\)](#)-karttaa, joka on Google My Maps -kooste saamelaisalueen paikannimistä nimenomaan paikkojen alkuperäisillä saamenkielisillä nimillä.

HARJOITUS 3

Musiikin maisema

Soveltuu: Musiikki, kielet ja kirjallisuus

Kesto: 45 min

Tavoite: Kehittää oppilaiden kulttuurista lukutaitoa, kannustaa tulkitsemaan musiikin kulttuurisia merkityksiä

Materiaalit:

- Valmis kappaleista ehdotukseksi:

Cūdeh

säv. ja san. Mikkâl Morottaja, Niki Rasmus kust. Niki Rasmus, Tuupa Records Oy
(Esittäjä: Amoc, Heidi Gauriloff, Niki Rasmus)

Giddajoga báldu

säv. ja san. Niillas Holmberg, sov. Roope Mäenpää ja Jussi Isokoski, kust. Tuupa Records Oy (Esittäjä: Niillas Holmberg ja Roope Mäenpää)

Luonddu giella

säv. ja san. Ailu Valle, tuot. Tatu A. kust. Tuupa Records Oy (Esittäjä: Ailu Valle)

Muhtumin

säv. Hildá Länsman, san. Hildá Länsman, sov. Sauli Laiho, Teho Majamäki, kust. Bafe´s factory (Esittäjä: Solju)

Määtklaz

säv. ja san. Heidi Juliana Gauriloff, Niki Rasmus, Ivor Vainola (esittäjä: U'lljan & Saauj Cool Band)

Muõttcâ'lm

kirj. Anna Lumikivi, kust. Tuupa Records Oy (esittäjä: Suõmmkar)

The Reindeer Herde`s Joik

kirj. Jon Henrik Fjällgren, tuot. Mattias Andréasson, kust. Sony Music Entertainment Sweden (esittäjä: Jon Henrik Fjällgren)

We Are Still Here

säv. ja san. Sofia Jannok, tuot. Sofia Jannok ja Henrik Oja kust: Songs To Arvas (Esittäjä: Sofia Jannok)

Tehtävä:

Tehtävä voidaan toteuttaa yksin tai parin kanssa. Valitaan valmiista tai itse kootusta kappalelistasta yksi kappale kuunneltavaksi ja analysoitavaksi. Kuunneltuaan biisin jokainen oppilas tai pari kirjoittaa noin yhden sivun mittaisen kirjoitelman tai laatii miellekartan, jossa pohditaan esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- Voiko kappaleen sijoittaa tiettyyn paikkaan?
- Liikutaanko kappaleessa menneisyydessä, nykyhetkessä vai tulevaisuudessa?
- Millainen tarina kappaleesta mielestäsi välittyy?
- Millainen tunnelma kappaleessa on? Mikä sen syntyyn vaikuttaa?
- Kenen näkökulmasta kappaleen tarinaa kerrotaan?
- Onko kappaleella jokin sanoma?
- Kenen kanssa haluaisit jakaa tai kuunnella kappaleen?

Vinkki! Tutustu Oktavuolta.com -sivuston [saamelaiseen musiikkiperinteeseen opetuksessa](#) sekä kolttasaamelaiseen Leu'dd-musiikkiperinteeseen Saamelaisen Musiikkiakatemian [verkkosivuilla](#). Lisäksi tutustu tekijänoikeuksien käyttöön opetuksessa Operight.fi-sivun [Tarvitaanko musiikin esittämiseen oppitunnilla lupia?](#) -kysymykseen.

HARJOITUS 4

Äänimaisemakartta

Soveltuu: Musiikki, historia, ympäristöoppi

Kesto: 45-90 min

Tavoite: Kannustaa ympäristön ja kulttuurin lukutaidon kehittämiseen, innostaa lähiympäristön havainnointiin sekä kulttuurin ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen pohtimiseen

Materiaalit:

- Puhelin tai muu laite, jossa mahdollisuus äänittämiseen
- Valmiit digitaaliset karttapohjat

Tehtävä:

Millaisista äänistä oman lähiympäristön äänimaisema muodostuu? Tutustutaan yhdessä Suomen Akustisen Ekologian Seuran ylläpitämään äänimaisemiin osoitteessa kartta.aanimaisemat.fi. Valitaan kartta.aanimaisemat.fi -verkkosivuilta yksi aihe omalle ryhmälle ja nauhoitetaan koulun tai kodin lähiympäristöstä aiheeseen sopiva näyte. Tämän jälkeen ääninäytteet lisätään verkkosivuille ja keskustellaan yhteisesti äänimaisemista. Ohjeet ääninäytteen lisäämiseen löytyvät verkkosivulta.

Keskustelun tukena voi käyttää esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- Millaisia ääniä lähiympäristöstä löytyy?
- Mikä ääni on inhottava, mielenkiintoinen, pelottava, miellyttävä tai kaunis?
- Mikä äänimaiseman äänistä on ihmisen tuottamaa, mikä luonnon tuottamaa?
- Mikä nauhoittamistanne äänien lähteistä on syntynyt ensin, mikä viimeisenä? Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet syntyjärjestykseen?
- Miltä kuulostaa ”äänetön” ympäristö?
- Ovatko äänet muuttuneet lähiympäristössäsi ja jos ovat, niin miten ja miksi?

Vinkki! Voit tutustua myös Suomen maailmanperintökohteiden yhdistyksen sivuilla [Merenkurkun saariston](http://Merenkurkun_saariston) sekä [Verlan puuhiomon ja pahvitehtaan](http://Verlan_puuhiomon_ja_pahvitehtaan) äänimaisemiin osoitteessa: maailmanperinto.fi/materiaali sekä Inarin kunnan kirjaston kokoamaan suulliseen perinnearkistoon [Tarinoiden Inariin](http://Tarinoiden_Inariin)

HARJOITUS 5

Mu árbi / Minun perintöni

Soveltuu: Kielet ja kirjallisuus, maantieto, kuvataide, musiikki, yhteiskuntaoppi, etäopetus

Kesto: 60-90 min

Tavoite: Tuoda näkyväksi ja herättää oppilaiden kiinnostusta elävää kulttuuriperintöä kohtaan, vahvistaa oppilaiden kulttuurisen moninaisuuden tuntemusta ja kulttuurisen ympäristön lukutaitoa

Materiaalit:

- Mobiililaitte, jossa on videokuvausmahdollisuus

Tehtävä:

Harjoituksessa lähestytään paikallisuutta ja oppilaiden omaa kulttuuriperintöä sosiaalisen median kautta. Tutustutaan aluksi aiheeseen katsomalla esittelyvideoita nuorten elävästä kulttuuriperinnöstä [Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran YouTube-kanavalta](#) tai katsomalla Saamelaiskäräjien sivuilta [saamen kielten kielilähettiläiden esittelyvideot](#). Lisäksi voidaan tutustua oppilaiden kanssa heitä puhutteleviin sosiaalisen median vaikuttajiin sekä keskustella, millaista kulttuuriperintöä somevaikuttajat välittävät?

Videoiden pohjalta voidaan pohtia esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- Mikä on sinulle tärkeää perintöä? Miksi?
- Millaista perintöä jaat kavereiden tai muiden läheisten ihmisten kanssa? Millainen perintö yhdistää teitä?
- Miksi kulttuuriperintöä on tärkeä säilyttää ja tallentaa?
- Millainen rooli kielellä on osana perintöä? Keskustelun virikkeeksi voidaan tutustua muusikko [Ailu Vallen haastatteluun](#) aiheesta

Käsitteellistetään ja kuvataan yksin tai pienissä ryhmissä esittelyvideo omasta kulttuuriperinnöstä. Videot voivat olla lyhyitä, muutaman minuutin pituisia (2-4 min) ja ne voivat olla myös tyyliltään erilaisia - heittäytyään asiantuntijan rooliin, esitellään elävää perintöä matkailijan näkökulmasta tai tehdään humoristinen lyhyt uutinen omasta elävästä perinnöstä.

Haasteen voi toteuttaa omalla someprofiililla tai luomalla luokalle yhteisen someprofiilin esimerkiksi TikTokiin, Instagramiin tai muuhun sosiaalisen median alustaan. Lopuksi videot voidaan jakaa hastagilla #munperintö. Vaihtoehtoisesti videot voidaan lisätä luokan yhteiselle suljetulle sosiaalisen median alustalle, jolloin videot ovat ainoastaan luokan nähtävillä.

HARJOITUS 6

Varjojen maisema

Soveltuu: Kuvataide, ympäristöoppi, musiikki, historia, varhaiskasvatus ja esiopetus

Kesto: Teemapäivä tai pidempi projekti

Tavoite: Ohjaa paikkakokemuksen esteettiseen havainnointiin ja tulkintaan, harjoittaa mittakaavan havaitsemista ja ympäristön lukutaitoa, ohjaa oppilaita luovuuteen ja itseilmaisuun

Materiaalit:

- Iso lakana tai läpikuultava verho
- Bluetooth-kaiutin (valinnainen)
- Erimuotoisia (kierrätys)elementtejä, kuten maitotölkkejä, viilipurkkeja, vessapaperirullia jne.
- Muita selkeän muotoisia materiaaleja, esineitä ja hahmoja, kuten palloja, pieniä figureita tai muuta rekvisiittaa
- Luonnosta löytyviä materiaaleja, kuten kiviä, käpyjä, irtonaisia oksia tai lehtiä
- Eri väreisiä ja kokoisia valonlähteitä, kuten taskulamppuja, led-valoja, jouluvaloja, rakennusvaloja, jalkalamppuja jne.
- Foliota, sellofaania (myös eri väreissä) tai muuta valoa heijastavaa materiaalia lisäefektien, kuten liikkeen luomiseksi
- Parhaimpaan lopputulokseen pääsee yhdistelemällä yhteen isoon valonlähteeseen eri kokoisia valonlähteitä

Tehtävä:

Teemapäivään sopivassa tehtävässä syvennyttään omaan kotipaikkaan ja lähiympäristöön valotaideteoksen avulla. Ennakkotehtävänä keskustellaan ja pohditaan yhdessä, millaisia havaintoja omasta lähiympäristöstä voi tehdä. Miltä oma paikkakunta tai rakas maisema tuntuu, näyttää tai kuulostaa?

Ennakkotehtävänä jokainen tuo kotoa tai lähiympäristöstä löytämänsä yhden tärkeän esineen. Esine voi olla esimerkiksi kuksa, kivi kodin pihalta tai jotain muuta itselle tärkeää.

Teemapäivän aluksi keskustellaan hetki havainnoista pienissä ryhmissä. Esineitä voidaan hyödyntää myös osana varsinaista tehtävää.

Teemapäivänä suunnitellaan ja rakennetaan verhon taakse omaa lähiympäristöä, maisemaa tai paikkakuntaa esittävä teos. Teos tuodaan esiin kankaan toiselle puolelle eri valonlähteiden avulla varjoteatteritekniikkaa hyödyntäen. Työskentelyn aikana kokeillaan, miten eri valonlähteet reagoivat erilaisiin materiaaleihin, valoihin, muotoihin ja liikkeisiin.

Teokseen voidaan yhdistää muita opetusmateriaalin tehtäviä, kuten Musiikin maisema tai Äänimaisemakartta -harjoitusta, jolloin teoksesta saadaan moniaistinen. Teos voidaan videoida tai valokuvata projektipäivän päätteeksi. Digitaalinen teos voidaan ladata esimerkiksi koulun verkkosivuille tai koulun YouTube -kanavalle. Tehtävä voidaan toteuttaa myös koko oppilasryhmän kanssa yhteisesti tai jakautua pienryhmiin, jolloin lopputuloksena syntyy erilaisia asuinalueita, maisemia tai ympäristöjä.

VINKKI! TEHTÄVÄSSÄ VOIDAAN HYÖDYNTÄÄ KOTIPAIKASTA LÖYTYVIÄ VALOKUVIA TEOKSEN TUTKIMISESSA. PIENTEN LASTEN KANSSA HARJOITUKSESSA VOIDAAN TOTEUTTAA TARINAN KERRONNAN KAUTTA, JOSSA OSALLISTUJAT KERTOVAT LYHYITÄ TARINOITA SYNTYVÄSTÄ TEOKSESTA - KUKA YMPÄRISTÖSSÄ ASUU? MITÄ YMPÄRISTÖSSÄ TAPAHTUU? AIKUINEN KIRJOITTAO TARINAT YLÖS JA LOPUKSI NIITÄ LUETAAN YHDESSÄ ÄÄNEEN KESKUSTELLEN.

Muu kulttuuripirradâh ja -ârbi on opetusmateriaali, joka sisältää 6 erilaista harjoitusta saamelaisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön oppimiseen. Materiaalin sisällölliset teemat tukevat oppilaiden kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristöjen moninaisuuden tunnistamista, vahvistavat kulttuuri-identiteetin kehittymistä sekä edistävät kulttuuriympäristön lukutaitoa. Julkaisun tavoitteena on innostaa opettajia sekä kasvattajia ottamaan kulttuuriperintö- ja kulttuuriympäristökasvatus osaksi opetusta.

Opetusmateriaalia voidaan hyödyntää erilaisten opetusryhmien kanssa ja soveltaa helposti myös osaksi varhaiskasvatusta tai kielipesätoimintaa.